

Zpracování řídicích dokumentů je pro nácviky ujednoceno platnou pomůckou Pom 585/OS z roku 1986, a proto se touto otázkou nebudu zabývat.

Připravené dokumenty k nácviku jsou vydávány cvičícím velitelům a štábům před jeho zahájením, výjimečně na jeho začátku. V průběhu ŠN a KŠN je pak příslušníci štábu obdrží vždy se zahájením dalšího období. Vlastní řízení zaměstnání odpovídá zpracovanému Plánu provedení.

Domnívám se, že problematikou zůstává zejména **teoretická příprava k nácvikům**. Převládá totiž názor, že tyto nácviky mohou všemu naučit, proto v mnohých směrech individuální zvládnutí odborných otázek operačního umění je podceňováno. Dnes, kdy se mění význam, úloha a uplatnění štábních, komplexních štábních nácviků je zřejmě vhodné samostatnou přípravu přehodnotit.

Jsem toho názoru, že její obsah a rozsah bude potřebné dát do souladu se stanovenými cíli a učebními úkoly. V tomto směru **základ individuální přípravy** je účelné zaměřit na zvládnutí (i vyčlenění) důstojníků do operačních štábů z jiných pracovišť (ČSA) ustanovení příslušných řádů a předpisů, nejnnutnějších operačně taktických norem a principů vedení obranné operace. To vyžaduje zapojit všechny kategorie důstojníků do procesu přípravy velitelů a štábů v průběhu celého výcvikového roku, v souladu se zpracovanými plány.

Objektivní potřeba připravenosti orgánů velení vytváří široké možnosti štábním, komplexním štábním nácvikům. Jejich cílevědomé uskutečňování umožňuje prosadit organizovanost a sladěnost pracovních postupů podle metodiky práce štábů v poli, zvládnout nové otázky vojenského umění, vojenské vědy v praxi.

Podplukovník Ing. Josef Jedlička

VYUŽITÍ PROSTŘEDKŮ AUTOMATIZACE VELENÍ PŘI PŘÍPRAVĚ OBRANNÉ OPERACE ARMÁDY

Příprava a vedení první obranné operace má značné nároky na zajištění a udržování pevného velení a spojení. Systém velení je klíčovým prvkem v přípravě i vedení operací a jeho význam bude i nadále narůstat. Je jedním z důležitých, ale zároveň i složitých problémů přípravy a vedení soudobé operace, boje. Prvořadým faktorem tohoto procesu zůstává především boj o získání času.

Účinným prostředkem pro další zvyšování efektivnosti velení je širší, komplexnější a progresivnější využívání prostředků a metod automatizace velení a automatizovaný systém

spojení. Automatizace má v současné době, při zdokonalování systému velení vojskům, nezastupitelné místo a stává se organickou součástí jeho procesu. Je základním prostředkem k řešení rozporu mezi narůstajícími požadavky na velení vojskům a existujícími možnostmi velitelů a štábů při plnění složitých úkolů.

Mezi **nejdůležitější faktory**, které ovlivňují současný systém velení, patří:

- stále rostoucí význam času,
- další zvyšování objemu úkolů velení,
- vystupňování požadavků na konkrétnost, optimálnost a objektivnost přijatých rozhodnutí,
- rostoucí nároky na shromažďování, zpracování a přenos velkého rozsahu informací, jejich variantní zpracování a další.

Z těchto základních faktorů a požadavků je možné odvodit **hlavní směry dalšího zvyšování úrovně a efektivnosti systému velení**, mezi které patří:

- vybudování a další zdokonalování informačních, výpočetních a přenosových úloh v rámci rozvoje polního automatizovaného systému velení,
- zvyšování kvality a užité hodnoty zpracovávaných dokumentů současně s omezováním jejich rozsahu, na základě širokého využívání výpočetních prostředků pro tvorbu, zpracování a přenosy formalizovaných bojových dokumentů,
- vyhodnocování informací v reálném čase s použitím matematických modelů bojové činnosti, matematických a prognostických metod, jejich využívání pro přípravu variantních podkladů k řešení složitých situací,
- vytváření a efektivní upotřebení reálných metodik práce velitelů a štábů, stabilizace doby jejich platnosti,
- maximální přiblížení organizační struktury orgánů automatizace velení v míru válečné struktuře těchto orgánů s důrazem na technické zabezpečení.

Tato opatření by měla vést ke zvýšení pracovní výkonnosti velitelů i štábů a objektivnosti jejich rozhodovací činnosti, snižování nároků na operativu ve velení, při zabezpečení vyšší efektivnosti, pružnosti, úplnosti rozhodovacího procesu a vytvoření reálných podmínek k jejich uvolnění od rutinní a stereotypní práce pro tvůrčí činnost a časově vyvážené plnění úkolů.

Jedním z faktorů, který může podstatným způsobem ovlivnit kvalitu a efektivnost procesu velení, jsou reálně zpracované a důsledně dodržované **metodiky práce** velitele a štábu při plánování i vedení operací.

K oprávněným a v současné době nutným požadavkům na obsahovou náplň metodik patří, aby byly doplněny a zahrnovaly celou oblast využívání prostředků automatizace pro rozhodovací proces velitele a štábu.

Vzhledem k tomu, že je tato oblast v metodikách na operačním stupni velení doposud málo rozpracována, zaměřím se na **možné způsoby využití automatizace při přípravě první obranné operace armády**.

Hlavní opatření, která velitel a štáb vševojskové armády zajišťuje v procesu velení vojskům při přípravě operace v období bezprostředního nebezpečí zahájení války, jsou:

- zabezpečení plynulého a organizovaného přechodu vojsk z mírového na válečný stav, jejich vyvedení z posádek, organizované a včasné zaujetí stanovených prostorů,
- nepřetržité získávání a shromažďování zpráv o situaci protivníka a vlastních vojsk,
- příprava zámyslu a rozhodnutí velitele armády, přijetí reálného rozhodnutí, zpracování a doručení bojových nařízení podřízeným, zplánování obranné operace,
- organizace součinnosti, kontrola a pomoc.

Příprava obranné operace je činnost složitá a značně náročná na celý proces velení vojskům. Proto je potřebné a nezbytné, aby se orgány velení k plnění těchto úkolů připravovaly již v míru. Návodem a účinným pomocníkem v této přípravě by měla být právě komplexně rozpracovaná a reálná metodika práce velitele a štábu.

Možnosti využívání prostředků automatizace velení při plnění hlavních opatření v přípravě obranné operace lze charakterizovat takto:

■ **V období uvádění vojsk do plné bojové pohotovosti nebo skrytém jejím narůstání** lze využít ve prospěch organizačně mobilizačního oddělení armády úlohy 71321-VY-POT a 71323-VYPOM, které zajišťují přehled o mírovém a válečném naplnění útvarů a jednotek. Na základě informací o skrytém narůstání bojové pohotovosti vojsk je možné aktualizovat banku dat s válečnou organizací a pro jednotlivá oddělení a skupiny štábu armády připravovat výpisy výkazů počtů vlastních vojsk i protivníka. Zároveň aktualizovat databáze k následnému zpracování operačně taktických propočtů a kalkulací (úkoly oblasti T-1 komplexu ARMIS-RACIO).

Připravované programové vybavení umožňuje v plném rozsahu variantně řešit otázky vyvedení a přesuny útvarů, jednotek, míst velení i spojovacích uzlů. Pro uskutečňování a řízení reálných operačních přesunů je vhodné využít prováděcí projekt PRS-Operační a reálné přesuny, který zabezpečuje optimalizaci řešení přesunů. Přemísťování míst velení řeší úloha VYNOS-Přemísťování míst velení. Optimalizaci přesunů spojovacích uzlů míst velení zpracovává prováděcí projekt PRENO-Přesuny spojovacích uzlů míst velení. Pro rychlé plánování a sledování skrytého rozvíjení TSÚZ na válečný stav je připravena úloha-BoPo TSÚZ, která, podle mého názoru, není týlovými orgány dostatečně využívána.

■ **V období nepřetržitého získávání, shromažďování, studia a analýzy zpráv o situaci vlastních vojsk i protivníka** je hlavním úkolem příslušníků štábu určených pro práci na terminálech i jednotlivých skupin automatizace velení (SkAV) zabezpečení stálého a nepřetržitého informačního toku pomocí aktivovaných stacionárních i polních terminálových sítí, efektivní využívání utajeného mezipočítačového přenosu dat mezi jednotlivými místy a stupni velení. K utajenému přenosu informací na stupni armáda – divize lze využít šifrovacích zařízení 8. oddělení MT-150 s médiem, 5stopou děrnou páskou.

Získané údaje slouží k naplnění a aktualizaci datovýchází, včetně datových souborů k využívání informačních úloh v jednotlivých podsystémech velení (komplex OTÚ ARMIS-RACIO, soubor úloh PVO, úlohy ženijního vojska, komplex týlových úloh, úlohy technického a výzbrojního zabezpečení).

■ **V období přípravy obranné operace** patří mezi hlavní opatření přijetí rozhodnutí, doručení úkolů vojskům a zplánování operace. Při plnění tohoto úkolu se velitel i štáb armády řídí připravenými metodikami práce, sladěnými s metodikami nadřazených a podřazených stupňů velení.

Celý rozhodovací a plánovací proces lze podle obsahu a významu rozdělit do 4 základních činností. Prostředky automatizace mohou v tomto proces mít významnou úlohu především z hlediska zkrácení času do přijetí rozhodnutí, při zpracování úkolů a jejich doručení vojskům, tvorbě Plánu operace i dalších dokumentů.

Rozhodovací proces při přípravě obranné operace je zahájen na základě bojového nařízení velitele fronty, které je v současné době předáváno prostřednictvím utajeného mezipočítačového přenosu dat, což značně zkracuje čas předání. Pomocí mezipočítačové přenosové sítě je možné přenášet z fronty rovněž odborná nařízení.

Hlavní a nejdůležitější činností tohoto procesu je příprava a přijetí zámyslu obranné operace. V jednotlivých obdobích **přípravy zámyslu** je vhodné prostředky automatizace využívat následujícím způsobem:

● **Při ujasnění úkolu** využít výpočetní techniky a kanálů utajeného mezipočítačového přenosu dat (UMPD) k zasilání zpráv a informací na stupni front – armáda i mezi jednotlivými místy velení armády (VS A – ZVS A, VS A – TVS A). Lokální terminálové sítě na zmíněných místech velení armády je možné využít k zasilání informací a podkladů v rámci terminálových pracovišť oddělení a skupin (např. zpravodajské informace, situace RVD, PVO, letectva aj.). Na základě dostupných informací a upřesnění je potřebné, aby správce bank dat i jednotliví uživatelé aktualizovali databáze a připravené datové soubory. Dále je nezbytné zhotovit potřebné kalkulace a propočty na jednotlivých terminálových pracovištích VS, ZVS a TVS armády s využitím operačně taktických, týlových a technických úloh. Uživatelských terminálů na odděleních a skupinách je možné rovněž využít k zpracování a předávání upřesněných informací divizím.

● **Při hodnocení situace** je účelné využít výpočetních prostředků ke kalkulacím a propočtům v oblasti hodnocení bojových možností vojsk, jaderného a palebného ničení protivníka (komplex OTÚ ARMIS-RACIO, úlohy vojska PVO-BOINF), propočtů přesunů pro zaujetí výchozích prostorů (úlohy PRS, PRENO, VYNOS), kalkulací a propočtů ženijního vojska (ZATAOP, VYTER). Na TVS armády je možné v tomto období upřesnit především komplex tylových úloh SYVETA-3 k hodnocení možností tylového zabezpečení, soubory úloh OPEMA, ZATES pro kalkulace a propočty výzbrojního zabezpečení a BATAS, SYTAS, ZATAM k zhodnocení možností technického zabezpečení. Zpracované kalkulace a propočty lze pomocí UMPD zasílat na jednotlivá místa velení armády. Pro zpracování Časového plánu práce štábu a Kalendářního plánu operace je vhodné, aby informační skupina využila připravených formalizovaných dokumentů.

● **Při vlastní přípravě zámyslu a předběžných bojových nařízení (PBN) divizím** je hlavním zpracovatelem textové části zámyslu obranné operace plánovací skupina, která pro práci využívá svého terminálového pracoviště. Z jednotlivých terminálových pracovišť oddělení a skupin jsou zasílány (pomocí lokální terminálové sítě) příspěvky do zámyslu na terminál plánovací skupiny, jejíž příslušníci tento dokument zpracovávají pomocí formuláře formalizované bojové dokumentace (FBD 701). Po předložení a schválení zámyslu velitelem armády je racionální využít UMPD k zaslání zámyslu veliteli frontu ke schválení. Po tom je možné obdobným způsobem zaslat tento zámysl na ZVS a TVS armády.

Terminálových pracovišť v lokální terminálové síti na VS armády lze použít ke zpracování příspěvků do předběžných bojových nařízení divizím i vlastních odborných PBN. Je účelné, aby k jejich vypracování skupina směrů využívala FBD 190–191.

V období přípravy zámyslu je možné na uživatelských terminálech zpracovávat variantní propočty a kalkulace s využitím připravených projektů úloh.

● **Příprava a přijetí rozhodnutí k obranné operaci** je odpovědnou tvůrčí činností, ve které má výpočetní technika nezastupitelné místo. Důraz je položen především na objektivní zdůvodnění rozhodnutí, které nelze zpracovat bez potřebných variantních operačních taktických propočtů a kalkulací. Prostředky automatizace jsou v tomto období využívány především k zpracování poměrů sil na jednotlivých směrech (úloha T-13), rozpracování palebného ničení (komplex OTÚ ARMIS-RACIO, úlohy PVO-BOINF), přípravě podrobných propočtů přesunů (úlohy PRS, PRENO, VYNOS), propočtů a kalkulací odborných náčelníků.

Terminálová pracoviště oddělení a skupin je vhodné využít k zpracování textové části rozhodnutí, tvorbě bojových nařízení (BN) divizím i jejich odeslání (pomocí pětistopé děmé pásky ze šifrových zařízení 8. oddělení), čímž se vytvářejí možnosti pro urychlení jejich doručení. Aby byla BN podřízeným co nejstručnější, vystihovala podstatu úkolů a obsahovala všechny potřebné údaje, jsou připraveny unifikované a jednotné formalizované dokumenty, které používají štáby jak pro zpracování BN, tak pro jejich doručení podřízeným (FBD 192–193). Pomocí UMPD je možné doručit a využít příspěvky do textové části rozhodnutí z tylového velitelského stanoviště, případně ze záložního velitelského stanoviště armády. Stejně jako při zpracování zámyslu obranné operace jsou jednotlivá terminálová pracoviště schopna zajistit tvorbu příspěvků do textové části rozhodnutí (FBD – formulář č. 702).

Vlastní sestavení a zpracování textové části rozhodnutí je zabezpečováno pomocí uživatelského terminálu skupiny všeobecného plánování. Tvorba včasného, objektivního a obsahově správného rozhodnutí je plně závislá na dodržení časové posloupnosti a textové správnosti příspěvků zpracovávaných na terminálových pracovištích štábu.

Stejně jako zámysl je možné veliteli frontu zaslat ke schválení rozhodnutí pomocí IMPD. V období dokončování rozhodnutí lze využít výpočetních prostředků k postupné přípravě a zahájení zpracování Plánu operace.

Významnou úlohu mají prostředky automatizace velení při **plánování operace**.

Výpočetní technika je v tomto období využívána především k dopracování plánovací dokumentace, vypracování Kalendářního plánu přípravy operace, ke kalkulacím a propočtům pro přípravu plánů bojového použití a plánů zabezpečení vojsk.

Pomocí terminálových pracovišť je možné zpracovat souhrnné operační hlášení (FBD 152) a bojové hlášení velitele armády (FBD 150) a zaslat je prostřednictvím UMPD na štáb frontu.